

JAARPLAN 2025

JAARPLAN 2025

LEDEN

- Paul Venhoeven (voorzitter)
- Sjoerd Keulen
- Nanda 't Lam

MEDEWERKERS

- Fleur Bubbert
- Vince van Houten
- Matties van Reenen
- Johan Snoei
- Gert Jan de Vries
- Gerth Molenaar (secretaris)

CONTACTGEGEVENS

rekenkamer@utrecht.nl

utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/rekenkamer

Postbus 16200, 3500 CE Utrecht

UTRECHT, 19 DECEMBER 2024

VOORWOORD

Voor u ligt het Jaarplan 2025 van de Rekenkamer Utrecht. Ter voorbereiding op de onderzoeksprogrammering hebben wij in september – oktober 2024 een gespreksronde langs het merendeel van de fracties gedaan. Dat was informatief, nuttig en ook plezierig. We hebben daarbij ook de belangstelling voor een aantal onderwerpen gepeild en daarnaast geïnformeerd naar onderwerpen die de fracties interessant vinden. De uitkomsten en onderwerpkeuzen van de rekenkamer zijn op 21 november 2024 in een technische bijeenkomst toegelicht en besproken. Deze aanpak heeft veel waardevolle input vanuit de raad opgeleverd.

Op basis van de ontvangen reacties hebben we voorliggend jaarplan opgesteld. 2025 is het laatste jaar vóór de volgende gemeenteraadsverkiezingen, die op 18 maart 2026 zullen plaatsvinden. Bij de invulling en uitvoering van dit jaarplan willen we daarmee zo goed mogelijk rekening houden.

Paul Venhoeven, voorzitter

Gerth Molenaar, secretaris

Sjoerd Keulen, lid

Nanda 't Lam, lid

INHOUDSOPGAVE

1	TAAK, MISSIE EN STRATEGIE	7
1.1	TAAK.....	7
1.2	MISSIE EN STRATEGIE	7
1.3	RELEVANTE ONTWIKKELINGEN EN STRATEGISCHE NOTIES	8
2	PROGRAMMERING EN UITVOERING.....	11
2.1	SELECTIECRITERIA ONDERZOEKSPROGRAMMERING	11
2.2	TYPEN ONDERZOEK EN SPREIDING	12
2.3	FINANCIËN EN CAPACITEIT	14
2.3.1	BEGROTING 2025	14
2.3.2	CAPACITEIT	14
2.3.3	VARIATIE IN OMVANG ONDERZOEKEN	14
2.3.4	INZET BESCHIKBARE CAPACITEIT.....	15
3	LOPEND ONDERZOEK EN ACTIVITEITEN	17
3.1	OVERVECHT.....	17
3.4	OVERVECHT-NOORD AARDGASVRIJ (verzoekonderzoek)	17
3.4	VERKEERSVEILIGHEID	18
3.5	OVERIGE ACTIVITEITEN	18
3.5.1	THEMA'S EN ONDERWERPEN OM TE VOLGEN.....	18
3.5.2	NETWERKEN	19
3.5.3	BUREAU- EN STAFAANGELEGENHEDEN.....	19
4	NIEUWE ONDERZOEKEN IN 2025.....	21
4.1	AANPAK	21
4.1.1	ORIËNTATIE, UITVRAAG EN CONSULTATIE RAADSFRACTIES	21
4.1.2	SELECTIE.....	21
4.2.	HULP BIJ HET HUISHOUDEN (vervolgonderzoek).....	22
4.3	ALGORITMEN	23
4.4	SPORT.....	24

JAARPLAN 2025 IN ÉÉN OOGOPSLAG

Taak, missie en strategie

- **Taak:** onderzoek naar doelmatigheid, doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur
- **Missie:** het verbeteren van het gemeentelijk bestuur en het versterken van de publieke verantwoording
- **Strategie:** onafhankelijk onderzoek in het teken van bijdragen aan leren en verbeteren

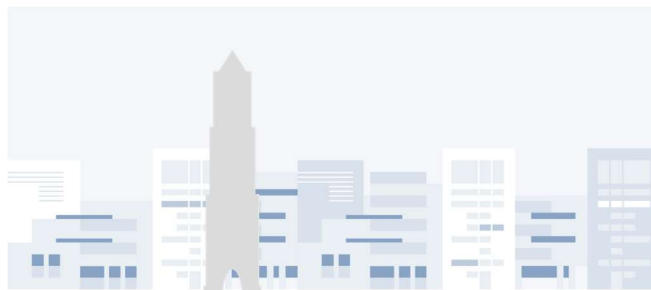
Lopend onderzoek

- **Overvecht**
 - Wijkaanpak / Samen voor Overvecht
 - Bewonersperspectief
- **Aardgasvrij Overvecht-Noord**
 - Verzoekonderzoek
 - Stopzetting project april 2024
- **Verkeersveiligheid**
 - Diverse invalshoeken (in voorbereiding)

Relevante ontwikkelingen

- **Landelijk:** houdbaarheid gemeentefinanciën en decentralisaties
- **Stad:** groei van de stad en veranderende relatie tussen gemeente en inwoners/ondernemers
- **Gemeente (organisatie):** nieuwe vormen van samenwerking, sturing en verantwoording, en versterken bedrijfsvoering en uitvoering
- **Rekenkamer:** onderzoeksprogrammering en doorontwikkeling producten

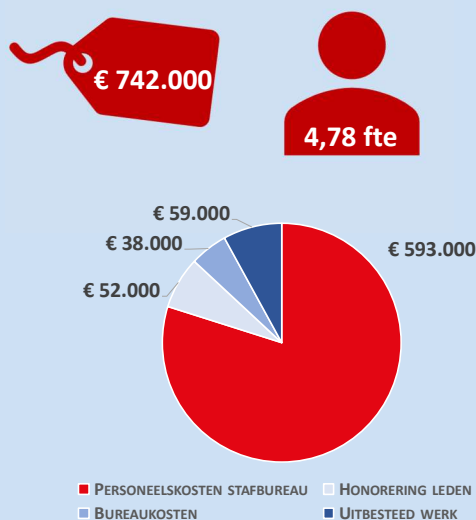

Nieuwe onderwerpen

- **Hulp bij het huishouden**
 - Vervolgonderzoek
 - Perspectief ervaringen cliënten
 - Aanbod en wachtlijstproblematiek
- **Algoritmen**
 - Algoritmeregister, kwaliteitsaspecten
 - Risico's discriminatie en uitsluiting
 - Toepassing normenkader
- **Sport**
 - Aanbod en spreiding voorzieningen
 - Sportdeelname en toegankelijkheid
 - Betekenis van sport voor stedelijk leven

Financiën en capaciteit

Invalshoeken

- Aandacht voor de uitvoering
- Kansen(on)gelijkheid
- Sturing en verantwoording
- Controle en financiën

Utrecht
zorg goed voor elkaar

1 TAAK, MISSIE EN STRATEGIE

In dit hoofdstuk gaan wij in op de taak, missie en strategie van de rekenkamer. Hierbij benoemen we ook een aantal ontwikkelingen en strategische noties, die van belang zijn voor onze werkwijze bij het programmeren van onderzoek. In hoofdstuk 2 gaan we daar uitgebreider op in.

1.1 TAAK

De Rekenkamer Utrecht is een onafhankelijk bestuursorgaan van de gemeente Utrecht, met een grondslag in de Gemeentewet (artikel 81 en 182-185). De rekenkamer heeft taken en bevoegdheden op een bij wet duidelijk afgebakend terrein. Met de inwerkingtreding per 1 januari 2023 van de Wet versterking decentrale rekenkamers zijn de bevoegdheden van rekenkamers uitgebreid. Dat betreft met name het gebruik van onderzoeksbevoegdheden bij partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke en/of financiële relatie heeft. De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur (gemeentewet, artikel 182). Een door de rekenkamer ingesteld onderzoek naar de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur bevat daarbij geen controle van de jaarrekening aangezien dat het werkterrein is van de accountant. De gemeenteraad heeft binnen de kaders van de wet voor Rekenkamer Utrecht het juridisch kader nader vastgelegd in een verordening. De Verordening Rekenkamer Utrecht is in november 2023 geactualiseerd (Gemeentebblad nr. 473707, 7 november 2023). Wet en verordening laten de rekenkamer ruimte om te bepalen welke invulling zij wil geven aan haar taak en werkwijze. Daarom hebben wij in een missie en strategie geformuleerd wat de rekenkamer wil bereiken en hoe zij dat doet.

1.2 MISSIE EN STRATEGIE

Missie

Rekenkamer Utrecht draagt bij aan het verbeteren van het gemeentelijk bestuur en het versterken van de publieke verantwoording. Met haar werk ondersteunt de rekenkamer de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad. En wil zo het belang van de samenleving dienen. De kernactiviteit bij deze missie is het doen van onafhankelijk onderzoek naar het gevoerde bestuur en beleid, het beheer en de organisatie van de gemeente Utrecht en van de instellingen waarvan de activiteiten geheel of gedeeltelijk door de gemeente Utrecht worden bekostigd.

Strategie

De rekenkamer is onafhankelijk in de keuze van onderwerpen, de aanpak en planning van onderzoek, en de oordeelsvorming. Dat uitgangspunt houden wij hoog in het vaandel. Die onafhankelijkheid betekent niet dat wij 'op afstand' ons werk doen, integendeel. Voor een goede onderzoeksprogrammering is van belang dat de rekenkamer goed contact heeft met de raad en betrokken is bij wat er in de gemeentelijke organisatie en in de stad gebeurt.

De rekenkamer bereikt haar missie door onafhankelijk onderzoek uit te voeren en hierover te rapporteren. Het doen van onderzoek is onze kernactiviteit, maar niet als doel op zich. Het doen

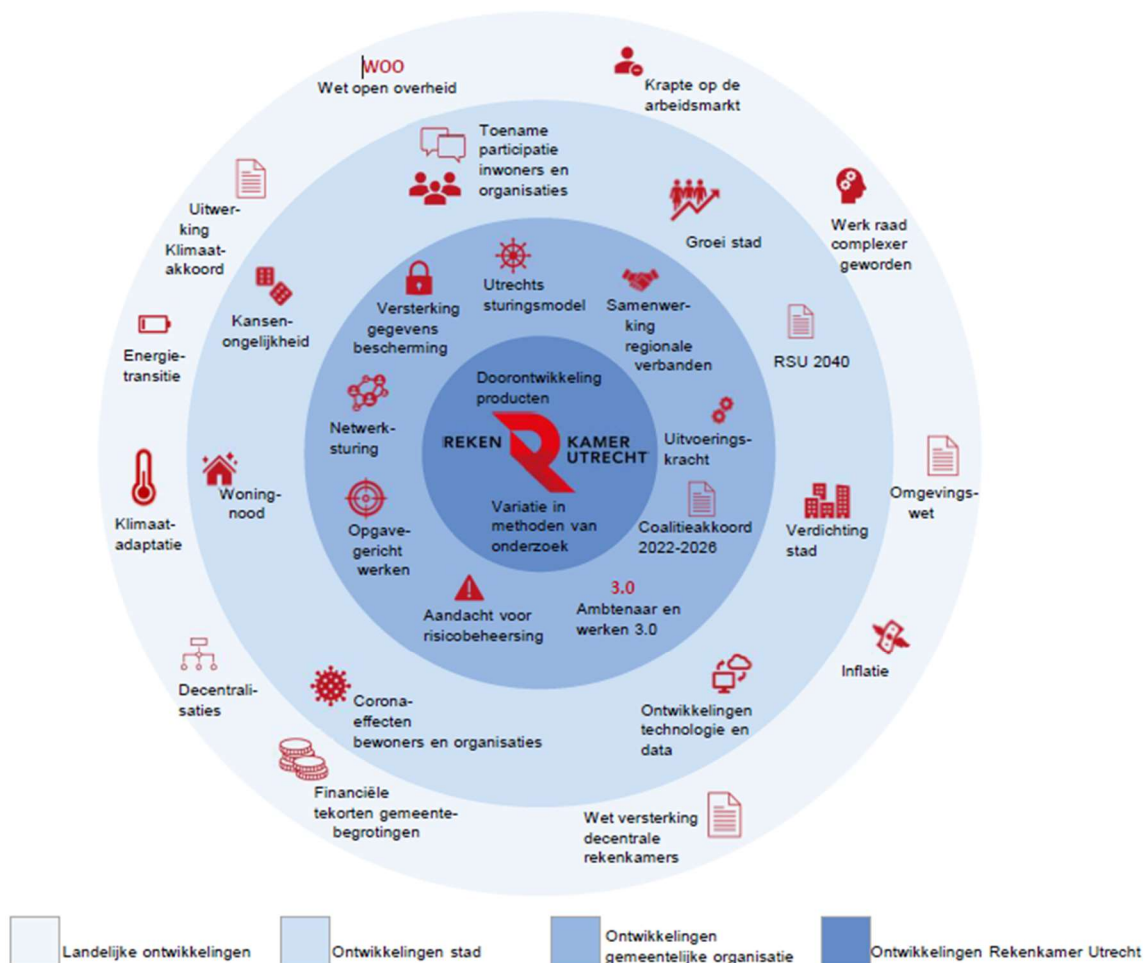
van onderzoek staat in het teken van bijdragen aan leren en verbeteren. Wij maken inzichtelijk wat er goed en fout gaat, en doen aanbevelingen over hoe het beter kan. Daarbij hoort ook dat wij nagaan welke opvolging is gegeven aan raadsbesluiten over aanbevelingen van de rekenkamer en de doorwerking daarvan.

De rekenkamer richt zich met haar publicaties in de eerste plaats tot de Utrechtse gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie. Daarnaast brengt zij de publicaties onder de aandacht van de Utrechtse samenleving door deze actief bekend te maken. Daarmee ondersteunen we de kaderstellende en controlerende taak van de gemeenteraad en maken we tegelijkertijd voor de Utrechtse samenleving zichtbaar wat er terechtkomt van beleidsvoornemens van de gemeente.

1.3 RELEVANTE ONTWIKKELINGEN EN STRATEGISCHE NOTIES

Bij haar strategische oriëntatie houdt de rekenkamer rekening met actuele ontwikkelingen in het openbaar bestuur en de samenleving. De ontwikkelingen vinden op verschillende niveaus plaats: landelijk, in de stad en binnen de gemeentelijke organisatie (zie figuur 1).

Figuur 1. Relevante ontwikkelingen op verschillende schaalniveaus

Op **landelijk** niveau is zichtbaar dat de houdbaarheid van de gemeentefinanciën onder druk staat. Decentralisaties – in 2015 in het sociaal domein en met de Omgevingswet in 2024 ook in het

ruimtelijk domein – zorgen voor een groeiend takenpakket. Veelal is daarbij sprake van taakstellingen, waardoor gemeenten middelen tekortkomen om de nieuwe taken uit te kunnen voeren. Ook gemeenteraden krijgen daarmee een breder pakket aan onderwerpen om kaders voor te stellen en de controlerende taak op uit te oefenen. Ook de voortdurende problemen op de woningmarkt en de uitdagingen die de energietransitie en de klimaatadaptatie stellen, mogen in dit verband niet onvermeld blijven.

In de **stad** zien we met de groei en verdere verdichting veel uitdagingen op ruimtelijk gebied. De gemeente beschrijft in de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 hoe zij de stad op de langere termijn wil inrichten. Ook de veranderende relatie tussen de gemeente en haar inwoners en ondernemers is een belangrijke ontwikkeling die onder andere tot uitdrukking komt door de toename van inwonerparticipatie. Een aandachtspunt is de toename van de kansenongelijkheid.

Binnen de **gemeentelijke organisatie** zien we dat het opgavegericht werken, netwerksturing, de samenwerking in regionale verbanden, het Utrechts model van sturen en verantwoorden en meer recent ook het traject DRA (Duidelijk, Resultaatgericht en Aanspreekbaar) steeds meer vorm krijgen. Daarnaast wordt ingezet op de versterking van de bedrijfsvoering met trajecten als werken 3.0 en ambtenaar 3.0 en de extra inzet op risicobeheersing en gegevensbescherming.

Bij en naast de geschetste ontwikkelingen op verschillende niveaus zien we enkele strategische noties, die relevant zijn voor de keuzes in het jaarplan. We streven ernaar om hiermee focus aan te brengen in onze onderzoeksprogrammering en bij de verdere uitwerking van de onderzoeken. Deze noties zijn:

- Focus op de grote opgaven. Dit betreft – onder meer – de groei van de stad, vraagstukken van kansenongelijkheid, de data- en informatiesamenleving, en ‘gezond stedelijk leven’ in vele facetten. Hierbij gaat het niet alleen om beleids- en planontwikkeling, maar zeker ook om uitvoering en realisatie.
- Focus op het inwonerperspectief. In het kader van dit perspectief kan bijvoorbeeld gelet worden op kwetsbare groepen, bewonersparticipatie, inclusiviteit en diversiteit, de relatie overheid – samenleving – inwoner, en de dienstverlening en (mate van) zelfredzaamheid.
- Focus op sturing en verantwoording. Dit raakt aan een kerntaak van de rekenkamer, namelijk door in het onderzoek te letten op de kwaliteit van beleidsvoorbereiding en -uitvoering, het ingezette instrumentarium, en monitoring en evaluatie. De rekenkamer wil in meer algemene zin beoordelen hoe het systeem van sturen en verantwoorden bij de gemeente functioneert.
- Focus op de bijdrage aan het versterken van de kaderstellende en controlerende taak van de raad. Deze focus raakt ook aan sturing en verantwoording, maar betreft meer specifiek de rol van de rekenkamer ten behoeve van de raad. Daarbij gaat het onder meer om de kwaliteit van de informatievoorziening (volledig, juist, tijdig etc.) en om het beoordelen van de mate waarin met de beschikbare informatie een aannemelijk inzicht in doelbereiking en doeltreffendheid kan worden gegeven.

Deze ontwikkelingen en strategische noties zijn voor de **rekenkamer** zelf van betekenis voor de programmering, de doorontwikkeling van onze producten en de inrichting van het onderzoek (variatie in methoden) en voor eventuele samenwerking met andere rekenkamers.

Foto: Terra Kombrink

2 PROGRAMMERING EN UITVOERING

In dit hoofdstuk gaan wij in op de onderzoeksprogrammering en uitvoering van het jaarplan. Daarbij behandelen we eerst de criteria om tot een selectie van onderwerpen te komen. Vervolgens wordt aangegeven welke typen onderzoek we onderscheiden. Tenslotte besteden we aandacht aan de beschikbare financiën en capaciteit.

2.1 SELECTIECRITERIA ONDERZOEKSPROGRAMMERING

De rekenkamer bepaalt zelf welke onderwerpen zij onderzoekt, wanneer zij dat doet en hoe zij het onderzoek aanpakt. Voor de keuze van de onderwerpen raadplegen wij ook de raad. Dat hebben wij in de periode september – oktober 2024 gedaan door met veel raadsfracties in gesprek te gaan. Bij deze gesprekken hebben we de belangstelling voor enkele onderwerpen gepeild en daarnaast vernomen welke onderwerpen de fracties zelf naar voren brachten. Gelet op de veelheid van genoemde onderwerpen is een verdere selectie nodig om tot een uitvoerbaar onderzoeksprogramma te komen.

Bij de onderwerpselectie spelen verschillende criteria een rol (zie figuur 2). Samengevat draait het bij de toets aan deze criteria om de vraag welke **impact** de rekenkamer kan bereiken met een onderzoek, het publiceren daarover, gevolgd door de raadsbehandeling en besluitvorming over de aanbevelingen. De rekenkamer volgt daarna de doorwerking bij de uitvoering van de besluiten.

Figuur 2. Criteria voor onderwerpselectie

	Beleidssterrein gemeente	Het onderwerp betreft een beleidssterrein waarop de gemeente invloed heeft en waarbij sprake is van een politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid.
	Maatschappelijk of financieel belang	Het onderwerp heeft een groot maatschappelijk en/of financieel belang.
	Raakt inwoners	Het onderwerp raakt de positie en belangen van inwoners.
	Risico's	Het onderwerp draagt risico's van ondoelmatigheid, ondoeltreffendheid of onrechtmatigheid in zich.
	Toegevoegde waarde	Het onderzoek levert informatie op waarover de raad niet makkelijk kan beschikken en bij het onderzoek is de unieke positie van de rekenkamer qua mogelijkheden en bevoegdheden van belang.
	Spreiding	Spreiding over beleidssterreinen: opeenvolgende onderzoeken vinden zo min mogelijk op hetzelfde beleidssterrein of bij hetzelfde organisatieonderdeel plaats.

Voor het programmeren van een rekenkameronderzoek is het belangrijk om goed te bepalen welke invalshoek en vraagstelling op welk moment nuttig kunnen zijn. We letten hierbij op de relevante trends en strategische noties die we in hoofdstuk 1 hebben benoemd. Om dubbel werk te voorkomen gaan we ook na welke onderwerpen door Concernaudit worden geprogrammeerd, in het bijzonder voor wat betreft het 213a-onderzoek. Hierover vindt afstemming plaats. Ook onderzoek dat door de gemeentelijke organisatie wordt gedaan, betrekken wij in onze afwegingen.

2.2 TYPEN ONDERZOEK EN SPREIDING

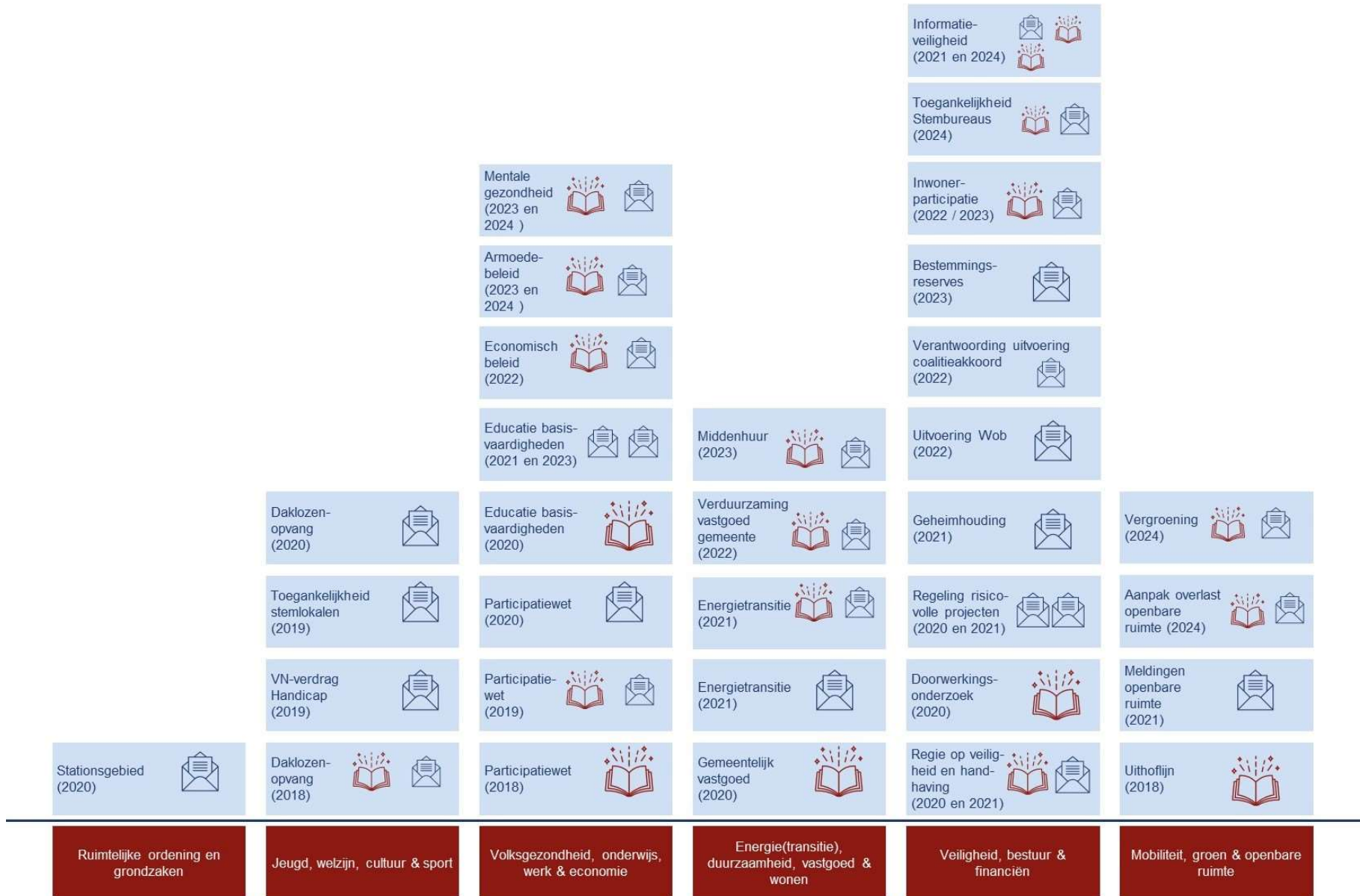
Bij de programmering brengen we ook variatie aan in type onderzoek en producten. We onderscheiden, kort samengevat, drie typen onderzoek (figuur 3).

Figuur 3. Variatie in typen onderzoek al naar gelang de aard van het onderzoek

	Beschrijvend/ inventariserend	Zonder oordeel (bijvoorbeeld de rekenkamerbrieven <i>Meldingen Openbare Ruimte</i> of <i>Sturing op bestemmingsreserves</i>)
	Beoordelend	Hoe is de uitvoering geweest ten opzichte van een beoordelingskader met normen (de meeste rekenkameronderzoeken en -rapporten)
	Normstellend	Een advies over de normen zelf (bijvoorbeeld de rekenkamerbrieven over de <i>Regeling Risicovolle Projecten</i> of over de <i>Verantwoording uitvoering Coalitieakkoord</i>)

We streven naar spreiding van ons onderzoek over verschillende beleidsprogramma's van de gemeente Utrecht. Figuur 4 laat voor de huidige raadscommissies zien welke onderwerpen de rekenkamer heeft onderzocht sinds 2018 en welke brieven en/of rapporten dat heeft opgeleverd. In eerdere jaren hebben de decentralisaties in het sociaal domein in het onderzoek van de rekenkamer veel aandacht gekregen. De laatste jaren is de aandacht meer in balans gebracht door ook meer onderzoek op andere beleidsdomeinen te doen. Alle publicaties zijn te vinden op de [website](#) van de rekenkamer.

Figuur 4. Spreiding van rekenkameronderzoek (brieven en rapporten) over zes raadscommissies, 2018-2024

2.3 FINANCIËN EN CAPACITEIT

2.3.1 BEGROTING 2025

In het Jaarverslag 2024 (te publiceren vóór eind maart 2025) zal de besteding van de begroting 2024 worden gepresenteerd en toegelicht. De begroting 2025 bedraagt in totaal € 742.000. Figuur 5 toont hoe dit budget is verdeeld over verschillende onderdelen. Het grootste deel hiervan betreft de personele lasten.

Figuur 5. Verdeling van het budget 2025 van de rekenkamer

2.3.2 CAPACITEIT

De rekenkamer heeft in 2025 een staf van vijf medewerkers (4,78 fte structureel). Voor het berekenen van de beschikbare capaciteit is uitgegaan van de VNG-norm van 1.360 uur direct-productief per fte per jaar. Bij deze norm zijn geraamde uren voor vakantie, verlof, verzuim, opleidingen en indirecte uren voor overleg buiten beschouwing gelaten. Toegepast op de beschikbare capaciteit staf geeft dat op hoofdlijnen het volgende beeld. Op jaarbasis beschikt de rekenkamer in 2025 in principe over 6.500 uur (circa 810 dagen). Incidenteel kan de beschikbare capaciteit tijdelijk worden uitgebreid door inzet van flexibel (extra) budget en/of financiële ruimte in de formatie.

2.3.3 VARIATIE IN OMVANG ONDERZOEKEN

De inzet van de beschikbare capaciteit voor het werkprogramma vergt ook een inschatting van de omvang van een project. Als vuistregel hanteren we de volgende onderverdeling om de omvang van een onderzoek te duiden:

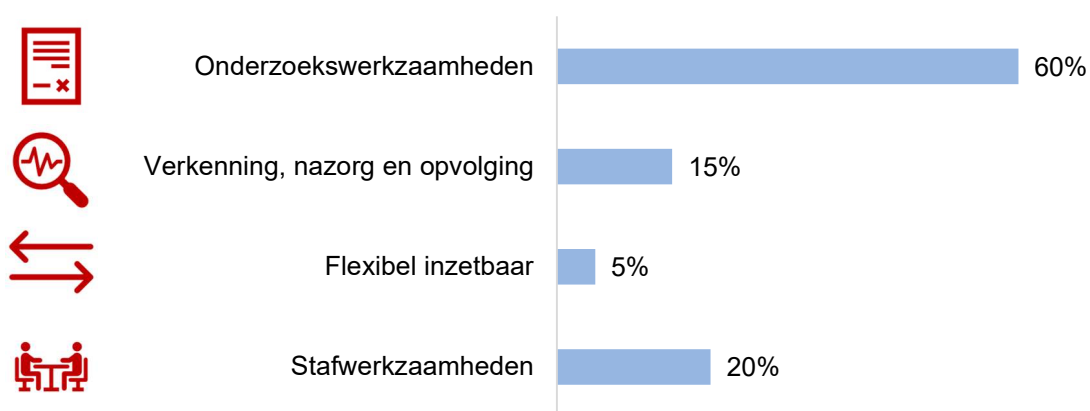
- Klein project, minder dan 100 dagen
- Middelgroot project, 100 - 200 dagen
- Groot project, meer dan 200 dagen

We wisselen grote(re) en kleine(re) onderzoeken af. Naast de grotere en diepgaandere onderzoeken zoals we die de afgelopen jaren vaak hebben gedaan, hebben we vaker ook middelgrote en kleinere onderzoeken uitgevoerd. Bijvoorbeeld door in kort tijdsbestek onderzoek met een beperkte scope uit te voeren dat leidt tot een beknopt rapport of brief, door in te haken op urgente actuele ontwikkelingen, waarbij ook een verzoek van de raad aan de orde kan zijn. We merken hierbij op dat qua tijdsbeslag ook meespeelt of sprake is van een eigenstandig onderzoek of een onderzoek in samenwerking met andere rekenkamers (zoals in G4 of regionaal verband).

2.3.4 INZET BESCHIKBARE CAPACITEIT

De beschikbare capaciteit voor de looptijd van dit jaarplan (i.c. 6.500 uur = 100 procent) is als volgt toebedeeld (figuur 6).

Figuur 6. Toedeling inzet beschikbare capaciteit

Ter toelichting bij de onderscheiden categorieën:

- Onderzoek: alle relevante activiteiten van voorbereiding, uitvoering tot en met rapportage, publicatie, behandeling en evaluatie;
- Verkenning, nazorg en opvolging: dit betreft de volgonderwerpen, maar ook activiteiten die verband houden met de doorwerking van afgerond onderzoek en kunnen leiden tot rekenkamerbrieven;
- Flexibel inzetbaar: vrije ruimte, in te zetten op basis van actualiteit;
- Stafwerkzaamheden: activiteiten ten behoeve van het functioneren van de rekenkamer in het algemeen, waaronder voor het bestuur en voor de bureau-aangelegenheden.

Foto: Jerry van der Weert

3 LOPEND ONDERZOEK EN ACTIVITEITEN

In dit hoofdstuk wordt het lopend onderzoek kort behandeld. Het betreft onderzoek dat is gestart in 2024 en waarvan de afronding doorloopt in 2025. De onderzoeksplannen van lopend onderzoek staan op onze [website](#).

3.1 OVERVECHT

De wijk Overvecht heeft zich in de afgelopen decennia ontwikkeld tot een achterstandswijk waar veel problemen samenkomen. Armoede, een relatief lage levensverwachting, criminaliteit en ondermijning zijn daarvan slechts enkele symptomen. De gemeente Utrecht heeft zich, onder meer met opeenvolgende beleidsprogramma's zoals Samen voor Overvecht, ingespannen om deze ontwikkeling om te buigen en de leefbaarheid in de wijk te verbeteren.

Met ons onderzoek willen we zicht krijgen op de bijdragen van deze programma's aan de ontwikkeling van de wijk Overvecht en buurten daarbinnen. Daarbij hebben we het perspectief van de mensen op wie deze beleidsprogramma's zich richten, de inwoners van de wijk Overvecht, centraal gesteld. Door middel van kwantitatief en kwalitatief onderzoek brengen we in beeld hoe onder meer economische positie, gezondheid, woonomgeving en ervaren veiligheid zich hebben ontwikkeld en in hoeverre dit samenhangt met interventies vanuit gemeentelijk beleid. Op basis van deze analyse formuleren we conclusies over de werking van dit beleid en doen we aanbevelingen die bij kunnen dragen aan de effectiviteit van gemeentelijke inspanningen gericht op wijk- en buurtverbetering.

3.4 OVERVECHT-NOORD AARDGASVRIJ (VERZOEKONDERZOEK)

Nederland wil in 2050 aardgasvrij zijn. Een belangrijk onderdeel daarvan is dat alle circa 8 miljoen gebouwen – woningen, bedrijfspanden en gebouwen met een maatschappelijke functie – dan geen aardgas meer gebruiken, goed zijn geïsoleerd en voorzien zijn van een duurzaam alternatief. Het project Overvecht-Noord aardgasvrij in de gemeente Utrecht was hier tot voor kort een voorbeeld van. In april 2024 is namelijk duidelijk geworden dat een aansluiting op het warmtenet op dit moment te duur is en dat samenwerking in het kader van dit project is stopgezet. Overvecht-Noord gaat daarom nog niet van het aardgas af.

Dit besluit leidde in de politiek tot schriftelijke vragen en een spoeddebat. In de raadsvergadering van 25 april 2024 heeft de gemeenteraad unaniem een motie aangenomen waarin de rekenkamer verzocht wordt diepgaand onderzoek te doen naar de planning, uitvoering en stopzetting van het project. De rekenkamer heeft gehoor gegeven

aan dit verzoek en is van start gegaan met een onderzoek. Het doel van dit onderzoek is om de gemeenteraad inzicht te geven in de planning, uitvoering en vroegtijdige beëindiging van het project Overvecht-Noord aardgasvrij en de specifieke rol die de gemeente Utrecht hierbij heeft gehad. Dit beschouwen wij ook in relatie tot externe partijen, waaronder Eneco en de woningcorporaties.

3.4 VERKEERSVEILIGHEID

Voor verkeersveiligheid zijn de ruimtelijke inrichting en veranderingen daarin medebepalend, in samenhang met verkeersgedrag, educatie, communicatie en handhaving. Eerder heeft de rekenkamer onderzoek gedaan naar de regie op veiligheid en handhaving (2020) waarbij ook gekeken is naar de handhaving van verkeersveiligheid. De conclusie was toen dat veiliger verkeer een ambitie is die hoog op de agenda staat bij de driehoek (gemeente – politie – openbaar ministerie), maar waarvoor verdere uitwerking ontbrak voor bijvoorbeeld het beleggen van verantwoordelijkheden, de vertaling naar wijken en het toekennen van financiële middelen vanuit veiligheid.

Het onderwerp blijft regelmatig terugkomen in de gemeenteraad, die aandacht vraagt voor specifieke locaties. Ook is het onderwerp door het bewonerspanel genoemd. Het aantal gewonden en dodelijke slachtoffers in het verkeer is tussen 2014 en 2021 gedaald. In 2022 en 2023 is het aantal geregistreerde verkeersslachtoffers in Utrecht echter weer gestegen. Tegelijkertijd is de veiligheidsbeleving bij inwoners in het geding. Bijvoorbeeld bij (bijna)ongevallen, signalen over onveilige situaties, het perspectief van de fietser en wandelaar, herinrichtingen en nieuwe mobiliteitsontwikkelingen (waaronder de sterke groei van e-bikes en fatbikes). Er hebben recent ernstige verkeersongelukken plaatsgevonden die vragen oproepen over deze aspecten en de aanpak door de gemeente.

Er zijn dus verschillende invalshoeken mogelijk, waarbij onderzoek doen naar het effect op de veiligheid van heringerichte locaties vooralsnog een interessante insteek lijkt. Een verdere verkenning is nodig om tot een onderzoeksplan te komen. Dit onderzoek is eerder uitgesteld vanwege het verzoekonderzoek naar Overvecht-Noord aardgasvrij.

3.5 OVERIGE ACTIVITEITEN

3.5.1 *THEMA'S EN ONDERWERPEN OM TE VOLGEN*

Naast de onderzoeksonderwerpen (zie paragraaf 4.2) zijn er ook verschillende thema's en onderwerpen naar voren gekomen die we actief willen volgen om een beter beeld te krijgen van wat er speelt. Dat kan aanleiding geven tot nader onderzoek en/of het opstellen van een beknopt rapport en/of rekenkamerbrief. Het gaat hierbij vooral om de thema's en onderwerpen:

- Uitvoering
- Kansen(on)gelijkheid
- Sturing en verantwoording
- Controle en financiën

Het is ook goed voorstelbaar dat deze thema's in meer of mindere mate als invalshoek deel uitbliven maken van een onderzoek naar specifieke onderwerpen (zie hoofdstuk 4). Zo heeft de uitvoering nadrukkelijk aandacht gekregen in de onderzoeken naar overlast en openbaar groen in 2024.

3.5.2 *NETWERKEN*

Vanuit de rekenkamer wordt actief geparticipeerd in aanwezige netwerken van rekenkamers, waaronder de Vereniging van Rekenkamers (VvR). Rekenkamer Utrecht maakt deel uit van de kring van G4-rekenkamers (inclusief de Randstedelijke Rekenkamer). Daarnaast zijn we ook actief in de kring van rekenkamers binnen de provincie Utrecht en de Gooi- en Vechtstreek.

In G4-verband vindt op bestuurlijk niveau periodiek overleg plaats, waarbij kennis wordt uitgewisseld ter bevordering van de gezamenlijke ontwikkeling van de rekenkamers. De medewerkers van deze rekenkamers participeren in intervisiegroepen en onderhouden regelmatig contact over uiteenlopende rekenkameraangelegenheden.

Daarnaast wordt soms ook in gezamenlijkheid onderzoek geprogrammeerd. Bij de presentatie van de resultaten wordt nadrukkelijk ook gestreefd naar een gemeenschappelijke G4-boodschap voor de gemeenteraden en – waar nuttig – voor de Tweede Kamer. In dit verband wordt voor de tweede helft van 2025 concreet gedacht aan een synthese van de onderzoeken die verschillende G4-rekenkamers inmiddels hebben gedaan (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht) of nog doen (Den Haag) op het terrein van openbaar groen.

3.5.3 *BUREAU- EN STAFANGELEGENHEDEN*

Naast de uitvoering van de onderzoeken en de werkzaamheden voor het bestuur van de rekenkamer vragen ook andere activiteiten om aandacht en tijd. Dat betreft bijvoorbeeld de (digitale) archivering, de doorontwikkeling van de website, het ontwikkelen van andere publicatie- en presentatievormen, (bij)scholing gericht op innovatieve methoden op ons werkveld en training en verdere ontwikkeling van medewerkers van de staf.

Foto: Dionne van der Sluijs

4 NIEUWE ONDERZOEKEN IN 2025

In dit hoofdstuk gaan we in op onze programmering voor 2025. Vanuit de taak, missie en strategie en de beoogde producten en beschikbare capaciteit van de rekenkamer (zie hoofdstuk 1 en 2) vullen wij – naast het lopende onderzoek (hoofdstuk 3) – het onderzoeksprogramma weloverwogen in.

Voor de tijdshorizon van de nieuwe onderwerpen kijken we verder dan 2025. Op 18 maart 2026 vinden de volgende gemeenteraadsverkiezingen plaats. In de praktijk heeft de afronding van de huidige raadsperiode en de start van de volgende raadsperiode implicaties voor de publicatie, agendering en behandeling van rekenkamerrapporten. We willen daarmee zo goed mogelijk rekening houden en streven naar een aaneengesloten traject, waarover we vanzelfsprekend goed zullen afstemmen met de griffie. We streven ernaar de onderwerpen nog in deze raadsperiode te onderzoeken en hierover te publiceren, gevolgd door de raadsbehandeling. Dat is ambitieus en mede afhankelijk van het verloop van de onderzoeken in de praktijk. Dat betekent dat niet uitgesloten mag worden dat een deel van de nieuwe onderzoeken zal doorlopen in 2026 en na het aantreden van de nieuwe gemeenteraad zal worden afgerond en gepubliceerd.

4.1 AANPAK

4.1.1 *ORIËNTATIE, UITVRAAG EN CONSULTATIE RAADSFRACTIES*

Gedurende het jaar hebben wij ons beraden op de onderzoeksprogrammering voor 2025. We hebben in de periode september – oktober 2024 met veel raadsfracties gesproken, waarbij de belangstelling voor enkele onderwerpen is gepeild en vanuit de fracties ook veel andere onderwerpen zijn aangedragen. Hierbij viel ons op dat deze onderwerpen vaak heel uiteenlopend zijn en door niet meer dan één of enkele raadsfracties worden genoemd. Op 21 november 2024 tijdens een goed bezochte lunchbijeenkomst heeft de rekenkamer haar onderzoeksprogramma voor 2025 gepresenteerd en met raadsleden over de nieuwe onderwerpen gesproken.

4.1.2 *SELECTIE*

De eerdere oriëntatie van de rekenkamer, de opbrengst van de consultatie (fractiegesprekken én de technische bijeenkomst van 21 november 2024) en de reflectie van de rekenkamer heeft geleid tot de selectie van de volgende nieuwe onderwerpen voor onderzoek:

- Hulp bij het huishouden (opvolgingsonderzoek)
- Algoritmen
- Sport

Aan deze onderwerpen zal vooral kunnen worden gewerkt nadat het lopende en eerder geprogrammeerde onderzoek (zie hoofdstuk 3) is afgerond en/of vergevorderd is. We starten

met een nadere verkenning en streven ernaar zo spoedig mogelijk met de onderzoeken te starten. De onderwerpen zijn genoemd in willekeurige volgorde. Deze onderwerpen worden in de volgende paragraaf toegelicht. Voor elk van de navolgende onderwerpen zijn verschillende invalshoeken mogelijk en is een nadere verkenning nodig om tot een onderzoeksplan te komen. Bij de nadere verkenning en voorbereiding van het onderzoek zullen we ook de woordvoerders uit de raad betrekken.

In een breder perspectief bezien, gaan de onderzoeken over maatschappelijke vraagstukken en opgaven waartoe Utrecht als stad en als gemeente zich heeft te verhouden.

Onmiskenbaar speelt de sterke groei en verdere verdichting van Utrecht in de afgelopen decennia daarbij een belangrijke rol. Dat zal ook in de voor ons liggende decennia het geval zijn. Met de bevolkingsgroei en de ruimtelijke uitbreiding en inbreiding van Utrecht neemt de druk op het stedelijk leven toe, zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht. Dat blijkt onder meer uit de drukte in het verkeer en de daarmee gepaard gaande problemen (zoals capaciteit van het openbaar vervoer, doorstroming, parkeergelegenheid, verkeersveiligheid, et cetera). Ook in de sfeer van maatschappelijke voorzieningen (zorg, welzijn, sport, recreatie, cultuur, e.d.) leidt de groei van de bevolking tot meer druk op het beschikbare aanbod en behoefte aan uitbreiding om het toenemende aantal inwoners te kunnen bijbenen. Personeelstekorten, wachtlijstproblematiek en financiële knelpunten (bezuinigingen) zijn daarbij aan de orde. Tegelijkertijd kan de vraag gesteld worden hoe het gesteld is met het bereik van beschikbare voorzieningen, het gebruik, de deelname en de toegankelijkheid ervan voor uiteenlopende bevolkingsgroepen. De rekenkamer wil in deze bredere context onderzoek doen naar enkele onderwerpen, het gevoerde gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan.

4.2. HULP BIJ HET HUISHOUDEN (VERVOLGONDERZOEK)

De gemeente Utrecht wijzigde met de decentralisatie per 2015 het beleid voor hulp bij het huishouden – een Wmo voorziening waar destijds meer dan 5.500 Utrechters gebruik van maakten. Bij veel klanten werd het aantal uren hulp verminderd. Dat leidde tot onrust, bezwaren en juridische procedures. De rekenkamer onderzocht in 2016 de uitwerking van het Utrechtse beleid in de praktijk. Het perspectief van de klant en de gemeentefinanciën stonden daarbij centraal. De rekenkamer concludeerde dat er onvoldoende maatwerk werd toegepast bij de (her)indicaties voor hulp bij het huishouden. Volgens de helft van de klanten lukte het niet om het huis schoon en leefbaar te houden. En de bezuiniging was hoger uitgevallen dan nodig was; er waren minder uren hulp geleverd dan mogelijk was binnen het budget. Over de aanvraagprocedure, de informatievoorziening en de kwaliteit van de hulp was de meerderheid van de klanten tevreden. Toch waren niet alle klanten goed op de hoogte en er waren klanten met klachten over de kwaliteit. De rekenkamer adviseerde o.a. om meer maatwerk toe te passen en de informatievoorziening en het toezicht op de kwaliteit van de hulp te verbeteren.

Eind 2020 stelde de gemeenteraad de *Visie toekomst Hulp bij het Huishouden* met uitgangspunten voor deze Wmo-voorziening vast. Na een aanbesteding in 2021 werkt de gemeente vanaf 2022 samen met vier zorgaanbieders en andere partners aan de uitvoering van deze visie. Voorheen was sprake van 19 zorgaanbieders. De gemeente is ingedeeld in twee werkgebieden (Noord en Zuid) waar elk twee zorgaanbieders samen Hulp bij Huishouden leveren. De landelijke overheid had eerder besloten om vanaf 2020 het abonnementstarief in te voeren, waarbij de eigen bijdrage voor de meeste Wmo hulp en ondersteuning naar maximaal € 21 per maand ging. Dit had gevolgen voor het klantenbestand, omdat met name hogere inkomens meer gebruik gingen maken van de gemeentelijke voorziening. Inmiddels wordt weer gewerkt aan de invoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage per 1 januari 2026.

Met een vervolgonderzoek in 2025 wil de rekenkamer onderzoeken hoe het er, gegeven de transitie vanaf 2021/2022, in de praktijk voor staat met de hulp bij het huishouden. Aandachtspunten daarbij zijn onder meer de wijze waarop het aanbod van hulp bij huishouden is georganiseerd, de (besteding van) gemeentelijke financiën, en in hoeverre sprake is van wachtlijsten en wachttijden. Ook is er aandacht voor meer kwalitatieve elementen, zoals de continuïteit en kwaliteit van zorg en inzet. Als onderdeel van dit onderzoek wil de rekenkamer opnieuw cliënten van de hulp bij het huishouden (laten) enquêteren en/of interviewen.

4.3 ALGORITMEN

De gemeente zet algoritmes in om handelingen te automatiseren, een probleem op te lossen of een voorspelling te doen. In het algoritmeregister van de gemeente Utrecht worden algoritmes per organisatieonderdeel geregistreerd. Belangrijke aspecten rondom algoritmes zijn sturing en verantwoording, model en data, privacy, IT-beheer en ethiek. Te weinig aandacht voor deze aspecten brengt risico's met zich mee, bijvoorbeeld discriminatie of uitsluiting.

Verschillende rekenkamers hebben inmiddels onderzoeken naar algoritmen uitgevoerd (waaronder de Algemene Rekenkamer en de rekenkamers van Rotterdam en Amsterdam) of in voorbereiding (Rekenkamer Den Haag). De Rekenkamer Utrecht wil mede gebaseerd op het gehanteerde normenkader bij deze onderzoeken de situatie van Utrecht inzichtelijk maken. Verder kunnen we bijvoorbeeld voor een aantal algoritmes toetsen of ze aan bepaalde kwaliteitscriteria voldoen én of de risico's voldoende in beeld zijn en/of worden beperkt. Bij de uitvoering van dit onderzoek willen we externe deskundigheid betrekken.

4.4 SPORT

Sport, spelen en bewegen is de titel van de paragraaf in het huidige Utrechtse Coalitieakkoord 2022-2026. 'Utrecht houdt van sporten, spelen en bewegen. Sport verbindt, is goed voor je fysieke én mentale gezondheid'. Sport is onderdeel van het begrotingsprogramma 'Levendige en gezonde stad'. Het ambitieniveau van de gemeente op dit terrein is hoog, evenals de uitdagingen om er in een groeiende stad voor te zorgen dat er voldoende ruimte is om binnen en buiten te sporten. Daarbij is sprake van een achterblijvend aanbod om de sportmogelijkheden op peil te krijgen. Sportdeelname is ook als maatschappelijke waarde voor de samenleving van groot belang. Sport is van grote betekenis voor de gezondheid en leefstijl, kansen(on)gelijkheid en de sociale samenhang in de stad, wijken en buurten.

De gemeenteraad heeft medio juni 2021 het raadsvoorstel *Utrechtse Sportagenda 2021* vastgesteld. Voor deze agenda, bedoeld als sturingsdocument, vormen de bestaande beleidslijnen de basis. De gemeente streeft 'naar een optimale sportinfrastructuur in Utrecht waarin iedereen die dat wil kan sporten en bewegen als onderdeel van een gezonde leefstijl. Dat behelst zowel ruimtelijke als sociale vraagstukken'.

De *Sportnota 2016-2020 Utrecht sportief en gezond* is verlengd tot eind 2023. Nadien heeft de gemeente gewerkt aan een nieuwe nota voor sport- en beweegbeleid. Medio december 2024 heeft het college de nieuwe *Beleidsnota 2025-2032 Sport en bewegen, de basis voor een gezond Utrecht!* aan de raad gestuurd. Deze nota zal begin 2025 door de raad worden behandeld.

Vermeldenswaard nog is dat de raad voor de Jaarstukken 2023 onder meer een raadstoets heeft uitgevoerd voor het programma Samenleven en Sport (raadscommissie VBF 20 juni 2024).

De rekenkamer start in 2025 een onderzoek naar het sportbeleid van de gemeente Utrecht, te beginnen met een nadere verkenning van dit brede beleidsterrein. Onderwerpen waar we aan denken zijn de beschikbare voorzieningen, zowel plekken in de openbare ruimte als specifieke accommodaties zoals velden, banen, hallen, zalen, baden e.d. Ook de deelname en toegankelijkheid van het aanbod (zowel in georganiseerd als ongeorganiseerd verband) willen we in het onderzoek betrekken. De rekenkamer zal de raadstoets en de nieuwe beleidsnota, alsmede de raadsbehandeling en besluitvorming hierover, betrekken bij het opstellen van het onderzoeksplan. Als onderdeel daarvan consulteren wij ook de woordvoerders sport.

Grachten
Atelier.nl

Grachtelijke
Culinair
Actieve
Workshops
&
Toeristische
Trainingen

REKENKAMER UTRECHT

wil bijdragen aan het verbeteren van het gemeentelijke bestuur en het versterken van de controlerende rol van de gemeenteraad.

Dat doet de Rekenkamer via het doen van onafhankelijk onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid en bestuur.

Voor de inwoners van de gemeente Utrecht wil de Rekenkamer zichtbaar maken hoe publiek geld wordt besteed en wat er terecht komt van de voornemens van de gemeente.